

Een wereldmacht en een onbegrijpelijke droom

Wie hoort het stil gekraak van smeltende gletsjers op de Noordpool? Wie het zachte gesuis van gassen die vrijkomen in de smeltende toendra's van Siberië? Wie hoort het bijna onhoorbare gekerm van vissen en oceanen gevangen en bedorven door enorme massa's drijvend plastic? Wie hoort de chemische aanval in de haarvaten van de aarde op zoek naar schaliegas? Wie krijgt het al benauwd van de lucht vol fijnstof en roetdeeltjes in de straat waar we wonen? Wie wordt niet onrustig van rapporten die de situatie van onze planeet aarde in beeld brengen? Over CO2 uitstoot, de opwarming van het klimaat en de enorme gevolgen die er dreigen allereerst in de armste delen van onze wereld? 96 procent van alle wetenschappers zijn het er sinds kort over eens: het is de mens die deze vervuiling en opwarming veroorzaakt. Dat is geen speling van de natuur. Geen noodlot dat ongevraagd op onze weg komt. Dit alles is het gevolg van ons handelen, ons gedrag en onze omgang met aarde en lucht. De boodschap is zo groot, maar tegelijk ook zo onmogelijk en onvoorstelbaar dat ze op een muur van onbegrip, onverschilligheid en ongeloof stuit. Dit kan niet waar zijn! En als het waar is, vraagt dit om een wereldwijde, mondiale aanpak. Wat kan ik, wat kunnen wij, hieraan doen en ten goede veranderen? Ook al zijn wij als Nederland maar voor half procent verantwoordelijk, we zijn deel van deze vervuilende wereld, we zijn geen eiland dat zijn ogen kan sluiten voor de omringende wereld. Wie hoort het stil geschreeuw van deze schepping in nood? En hoe mooi en aangrijpend de natuur, het wiel van het leven, kan zijn, laat de film - De nieuwe wildernis - ons zien. Midden in de Randstad, tussen spoorbanen en snelwegen een stuk braak land, waar de natuur haar gang mag gaan. Maar ook de mens heeft ingegrepen, met alle gevolgen van dien. De film is prachtig, maar de werkelijkheid ingewikkelder dan de beelden die zijn uitgesneden vertellen. De planeet aarde verkeert in crisis.

En Farao was hevig verontrust door twee dromen die zijn slaap hebben verstoord. En dat is geen kleine jongen die Farao. Een wereldleider, de top van de pyramide, de heerser van een machtig land, dat de graanschuur van het midden-oosten is en de bouwkunst tot grote hoogte heeft ontwikkeld. De Farao is de zoon van de Zonnegod. Hij is goddelijk. En hij is Egypte. Hij is de Nijl, de rivier die deze zandwoestijn vruchtbaar maakt. Zijn wil is wet. Hij kan maken en breken. Een almachtige vader. En nu droomt hij dat uit deze levensader zeven vette en mooie koeien opklimmen. Zo hoort het. Maar dan: zeven lelijke en magere koeien volgen en eten die vette op en zijn daarna nog even schriek en mager als daarvoor. Hoogst verontrustend. Wat betekenen deze droomsignalen? Ze raken de Farao zeer, maar de betekenis kan of durft hij niet aan. Alle geleerden worden opgeroepen, de hele academie van wetenschappen buigt zich over deze droom, maar ook zij kunnen of durven geen verklaring te geven. En dan gaat het licht aan bij de opperschenker van de wijn. Twee jaar geleden was hij het slachtoffer van de Farao en belandde in de gevangenis en kreeg daar, net als de opperbakker, een droom. En in die gevangenis was een vreemdeling, een hebreër, die onze dromen wist uit te leggen. Een vergeten vreemdeling, een vonk van licht in de diepste duisternis van het gevang. Hij wordt te voorschijn gehaald, gewassen en aangekleed en naar de Farao gebracht. Die gaat onmiddellijk met Jozef in gesprek, zo hoog zit het hem. "Kun jij mijn dromen verklaren?" En Jozef doet een stap naar achteren of opzij. "Dat is niet aan mij, maar misschien geeft God een uitleg die gunstig is voor u." Jozef roept een ander, een derde, erbij en zo ontstaat er een nieuwe ruimte waarin een ander licht kan vallen. Een drie-eenheid, een driehoek, een derde die de Farao en Jozef tot gelijken, tot medespelers, maakt, tot zoekers naar betekenis. Want de Farao heeft twee dromen gehad. In de nacht, tijdens zijn slaap, als hij uitgeteld en kwetsbaar, overgeleverd aan automatische processen in zijn lichaam, zonder wilskracht en daadkracht, zonder enige controle neerligt in het donker. Het ideale moment waarop de hemel bij een mens kan binnenkomen. De droom als communicatiemiddel tussen hemel en aarde. En de hemel laat zijn sporen na in droomgezichten die de Farao diep verontrusten. Dromen krijg je en betekenis geef je zelf, al of niet met de hulp van een ander. Je zou kunnen zeggen dat God zijn droom droomt in Farao, maar Farao verstaat het niet. Gelukkig is daar Jozef, een mens met een luisterend hart, een door God gezegende, die een talent heeft voor woorden die de weg wijzen. Zo werkt het hemels geheim in mensen, zo verbindt inspiratie zich tot inzicht in de werkelijkheid die vraagt om verandering. Zeven jaren van overvloed

gevolgd door zeven jaren van hongersnood. Een hongersnood met een niet te vullen honger, tenzij we nu al sparen.

Jozef heeft niet alleen de gave van de droomuitleg, maar heeft ook een politiek talent. Hij weet de angst die de droom oproept, zeven jaren van hongersnood, het einde van alles wat groeit en bloeit en leeft, om te zetten in praktische maatregelen. Elke jaar tweevijfde van de opbrengst van het land apart zetten en opsparen voor de slechte tijden die komen. Hadden wij dat maar gedaan in de jaren van overvloed, toen de bomen tot in de hemel groeiden en je een dief van je eigen portemonnee was als niet leende en op credit leefde. We geloofden dat de mythe van het succes en de vooruitgang alleen maar door zou gaan en vergaten dat alles beweegt en niets zeker is, dat elke tijd zijn maat heeft en dat het leven signalen geeft die we blijkbaar niet meer konden horen, omdat we verslaafd waren aan welvaart. Hoe het ook zij, Jozef wordt als wijs en verstandig man benoemd tot minister van landbouw, de rechterhand van de Farao, zoals hij dat al eerder was van zijn vader Jacob, van Potifar in Egypte en van de gevangenisdirecteur in het van Memphis. Tweede man, met alle bevoegdheden en volmachten die hij nodig heeft om te handelen. En een nieuwe naam: Safenat-Paneach, wat betekent: 'Hij spreekt en men leeft op'. En een Egyptische vrouw, die hem twee kinderen zal schenken. En een nieuwe mantel die hem bekleed met een nieuwe functie.

Voor de derde keer wordt Jozef gekleed. Hij is uitgekled en verkocht door zijn broers en zijn veelkleurige mantel is met bloed besmeurd terug gestuurd naar zijn vader. Aan de heidenen overgeleverd is hij opnieuw uitgekled door de vrouw van Potifar en zijn door haar gestolen dienstkled werd het bewijs voor zijn zogenaamde schanddaad. Een slachtoffer tot dader gemaakt. En nu vanuit dit dieptepunt van de gevangenis omhoog gevoerd naar de rechterhand van de Farao en erkend als een mens in wie adem van God waait, in wie de geestkracht van de Levende het leven van allen ten goede keert. Wie hoort in dit alles niet de verborgen melodie van het messiaanse geheim? Wat lijkt Jozef toch op die latere zoon van Israel, Jezus uit Nazaret, die dienaar van mensen, die ook werd verkocht door zijn broer Juda en aan de heidenen (Herodes en Pilatus) uitgeleverd en bespot en uitgekled en beschuldigd. Een verloren zoon die werd teruggevonden door zijn vader en bekleed met een nieuwe mantel en mocht zitten aan zijn rechterhand. Of lijkt Jezus op Jozef? In beide horen we het messiaans geheim. Messiaans betekent gezalfd, gezegend. En die zegen, die zalving, is geen privébezit, maar een kracht ten goede voor allen bestemd en voor heel de schepping. Dat is de roeping van Israel en allen die geroepen worden om een zegen voor anderen te zijn. Want door alle soms onbegrijpelijke gebeurtenissen heen is Jozef wel bij de Farao beland en gaat hij Egypte redden van de ondergang. Hij onthult Gods verborgen werking in de werkelijkheid en verlost de Farao van zijn angstdroom. Jozef is allang geen sterspeler meer, die alleen aan de top wil staan. Hij is een medespeler geworden. Iemand die met de Levende mee speelt om deze wereld te redden. Niet geroepen om te heersen, maar om te dienen op de plek waar het lot hem brengt. Een verhaal dat ons een spiegel voor houdt.

Hoe staan wij in onze wereld? Hoe gaan wij om met de aarde en de lucht? Horen wij het stil geschreeuw van onze planeet in nood? Wat is ons antwoord? De wetenschap spreekt duidelijke taal, de waarheid ligt op tafel. De politiek, onze gezamenlijke discussie over maatregelen en aanpak, worstelt en is verdeeld. De verleiding van steeds meer consumenten staat nog steeds op één. Maar steeds meer burgers gaan voor schoon, groen en duurzaam en veranderen hun gedrag. Maar welke wind waait er in onze ziel, bij ons van binnen? De angst om onze welvaart kwijt te raken? Boosheid omdat we niet meer onbepert kunnen doen wat we willen en de aarde voor onszelf gebruiken? Onverschilligheid omdat er toch niets aan te doen is en wij onszelf liever verdoven met plezier en roes? Of worden we wakker en staan we op en gaan we meespelen om deze aarde, die ons draagt en voedt, bewoonbaar te maken voor allen. Niet omdat het moet van buitenaf, maar omdat je je tot in je ziel geroepen weet om mee te doen. Zo ontmoeten het heersen van de Farao en het dienen van Jozef elkaar, wanneer die derde, het grote geheel dat ons draagt, binnenkomt en ons tot medespelers maakt.

André Wesche

Gelezen: Genesis 41,1-46